

Таким чином, протягом дошкільного дитинства здійснюються важливі перетворення в емоційній сфері дитини. У цілому для дошкільного віку характерно значне розмаїття емоційних станів і почуттів, їх поглиблення і підвищення рівня їх стійкості, тривалості, інтенсивності та чіткості прояви, поступове вдосконалення довільної емоційної саморегуляції [6].

Список використаних джерел:

1. Вікова психологія: навчальний посібник. - [2-ге видання, стереотипне] / М.В.Савчин, Л.П.Василенко. – К.: Академвидав, 2009. – 360 с. (Серія «Альма-матер»).
2. Данилина Т.А. В мире детских эмоций: пособие для работников ДОУ / Т.А. Данилина; Автор В.Я. Зедгенидзе, Н.М. Степина. – 3-е издание. – Москва : Айрис-пресс, 2007. – 160 с. – (Библиотека психолога образования).
3. Изард К.Э. Психология эмоций / Кэррол Изард, пер. с англ., СПб.: Питер, 1999. - 464 с.
4. Кошелева А. Д. Эмоциональное развитие дошколят: учебное пособие для студентов. – М. : Академия, 2003. – 176 с.
5. Урунтаева Г.А. Детская психология / Г.А.Урунтаева. - М. : Академия, 2006. - 366 с.
6. Широкова Г.А. Развитие эмоций и чувств у детей дошкольного возраста. - Ростов н/Д : Феникс, 2005. - 304 с.

УДК 159.922.73

*Марценюк Марина Олексіївна,
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри психології,
Левицька Крістіна Володимирівна,
бакалавр напряму підготовки
«Практична психологія»,
Мукачівський державний університет*

ГРА ЯК РОЗВИВАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДОШКІЛЬНИКА

Демократичні процеси в державі вимагають вироблення нових суспільних вимог до освіти, зокрема її дошкільної ланки як основи соціокультурного становлення особистості.

Дошкільна освіта є найважливішою сферою реалізації прав людини, забезпеченні рівних можливостей у отриманні якісної освіти. Адже, основа майбутньої особистості закладається у ранньому віці. Знання та уміння, набуті в дитинстві – це коріння, і чим воно міцніше, тим впевненіше почувається людина в житті. Саме тому постійно триває пошук шляхів творчого зростання дітей з урахуванням їх індивідуальних особливостей та можливостей рости здоровими, вільними та щасливими.

Саме педагоги повинні приділяти особливого значення та ролі сюжетно-рольовій грі як провідній діяльності дошкільника, що призводить до якісних змін у психіці та розвитку особистості дитини.

На четвертому-п'ятому роках життя відбувається трансформація провідної діяльності в суто ігрову, якій притаманні сюжетність, наявність декількох ігрових ролей, правил гри, ігрового використання предметів, спілкування з партнером по грі, наявність особистісного смислу ігрового дійства для самої дитини. З точки зору дитячої психології найбільш зрілою формою гри вважається сюжетно-рольова. Вона має дві важливі ознаки:

- 1) присутність конкретного сюжету (що показує реальну або вигадану дійсність);
- 2) виконання дитиною конкретної ролі - будь-якого героя або просто режисера ігрової діяльності.

Сюжетно-рольова гра створює найсприятливіші умови для загального фізичного, психічного та соціального розвитку дитини, для становлення основ її особистості, складання

самосвідомості як її ядра [3].

Гра – це обов'язкова умова успішного розвитку та саморозвитку, це закладений в дитині самою природою принцип осягнення себе та оточуючого світу.

У грі проявляються індивідуальні особливості та взаємини дітей. Гра не повинна бути самоціллю. Це, перш за все організований вихователем спосіб взаємодії дітей. Через гру вихователь може поступово впливати на характер дітей, корегувати їхню поведінку, відзначати ті чи інші закономірності.

Театралізована діяльність у старшому дошкільному віці - один із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дитини, який впливає на творчі прояви дітей. Цитуючи Л. Виготського «... акторська праця є своєрідною творчістю психофізіологічних станів людини» [2].

Мотиви гри містяться у її змісті. Дитину цікавить не так результат, а як сам процес гри. Водночас гра втілює активне прагнення дитини до певної мети, виражає її здатність оперувати предметами, спілкуватися, налагоджувати стосунки з ровесниками тощо. Усе це зумовлює результативність гри, яка виявляється у пізнавальних, емоційних та інших надбаннях, що дитина накопичує, здобуває під час ігрової діяльності. Гра є засобом відображення навколишньої дійсності, способом освоєння діяльності, взаємин дорослих у доступній для дитини формі. Дошкільник відтворює точку зору різних людей, вступає з дітьми у різні стосунки, які відображають реальну взаємодію дорослих [1].

Тому саме у грі розвиваються не тільки психічні процеси, як от мислення, мова, пам'ять, увага, а й такі важливі якості особистості, як наполегливість, зосередженість, уміння дотримуватися певних правил. Засобами гри виховуються такі почуття, як здатність до співчуття, вміння прийти на допомогу, дружба. Отже, завдяки грі навколишній світ, усвідомлений дитиною, значно розширюється. До нього входять не тільки предмети і явища найближчого оточення, а й значно ширше коло предметів, з якими взаємодіють дорослі, і які ще не доступні дитині. Діти захоплено грають у будь-які ігри, і тому, використання ігрової форми завдань часто призводить до того, що діти навіть не помічають впливу дорослих на процес їхнього навчання і виховання. Вони захоплені самою грою, їм просто цікаво. Але непомітно для себе, під час такої гри дошкільники порівнюють, рахують, запам'ятовують, вирішують логічні завдання і пізнають багато нового [1].

Умови розвитку дітей дошкільного віку засобами гри:

1. Використання в педагогічному процесі великого спектру ігор.
2. Збагачення життєвого досвіду дітей знаннями і враженнями за допомогою гри.
3. Спрямування гри має відбуватися обережно і тактовно.
4. Вміння організувати самостійну діяльність та активність дітей в ігровому середовищі.
5. Створення умов для індивідуальних і колективних ігор.
6. Правильний відбір ігор, іграшок та ігрового обладнання [6].

Необхідною умовою застосування гри є також баланс між вільною самостійною грою та іншими видами діяльності. Дотримання такого балансу є одним з основних компонентів розвитку ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Завдання вихователя – викликати інтерес до певної події, яка захопила б дитину, вразила, вплинула на її уяву та почуття.

Дуже часто батьки (вихователі), щоб не засмучувати дитину, намагаються не помічати помилок або порушень правил дитячої гри. У такому випадку зникає головна педагогічна цінність гри: виховання волі, вміння долати труднощі, бажання грати до перемоги. Важливо і необхідно під час гри слідкувати за дотриманням правил, точністю виконання завдання. Тоді гра буде сприяти розвиткові малюка, допомагати готувати його до шкільного життя [1].

Для того, щоб гра принесла дитині максимальну користь, треба притримуватись нескладних правил, які відносяться до організаційних моментів гри. Проаналізуємо їх:

- Оскільки в дошкільному віці увага дітей досить нестійка, важливо, плануючи проведення будь-якої гри, потрібно враховувати цю вікову особливість і не затягувати

процес - тривалість будь-якої гри повинна бути не більше 5-10 хвилин, оскільки дитина втрачає до неї інтерес, і дія не отримує логічного закінчення.

- Не варто починати гру перед сном чи перед вживанням їжі оскільки можуть виникнути труднощі з відновленням ходу гри.

- Якщо планується заняття з використанням дидактичних матеріалів, треба подбати про всі необхідні матеріали, покласти їх під руками.

- Застосовуючи готові розвиваючі ігри, потрібно контролювати їх хід.

- Граючи в ту чи іншу гру, не треба сліпо використовувати рекомендації. Обов'язково треба враховувати рівень розвитку та індивідуальні особливості дитини. Не можна змушувати дитину засвоювати більше, ніж вона може.

- Дитину треба привчати до охайності. Треба дати дитині зрозуміти, що вона повинна привести своє робоче місце в порядок після кожного заняття. Це теж можна зробити у вигляді веселої гри [3].

Усвідомлюючи особливе значення гри для розвитку довільної поведінки дошкільника, педагог звільняє його від надмірної опіки, обмежує кількість запропонованих для відтворення дитиною зразків та еталонів, дає змогу діяти по-своєму, пропонує дитині регулювати свою поведінку, оцінювати спільні з партнером ігрові досягнення.

Педагог сприяє формуванню умінь дитини моделювати діяльність дорослого, творчо її осмислювати, визначати своє ставлення до неї [4].

Всередині ігрової діяльності починає складатися і навчальна діяльність, яка пізніше стає провідною. Навчання вводить дорослий, воно не виникає безпосередньо з гри. Але дошкільник починає вчитися граючись - він до навчання відноситься як до своєї ролі з певними правилами. Однак, виконуючи ці правила, дитина непомітно для себе опановує елементарні навчальні дії. Принципово інше ставлення дорослих до навчання, ніж до гри, поступово, перебудовує і ставлення до нього з боку дитини. У нього складається бажання і початкове вміння вчитися [3].

Гра - природний спосіб розвитку дитини. Тільки у грі дитина радісно і легко, як квітка під сонцем, розкриває свої творчі здібності, закріплює і засвоює нові навички і знання, розвиває моторику, спостережливість, фантазію, пам'ять, вчиться думати, аналізувати, долати труднощі, одночасно вбираючи в себе неоціненний досвід, суспільства.

Отже, гра має дуже велике розвивальне і виховне значення для формування дитини. Дитячі ігри будять у дитині різні почуття, слугують розвитку її духовних здібностей і дають початок корисним навичкам. Вони позитивно впливають на саморозвиток дитини, є найвищим моментом для остаточної підготовки дітей до самостійної діяльності [6].

Список використаних джерел:

1. Бугасова І.А. Гра як засіб підготовки дитини до школи / І.А.Бугасова // Журнал для батьків. – 2001. – № 1.

2. Выготский Л. С. Психология развития ребенка. – М. : Изд-во Смысл, Изд-во Эксмо, 2004. — 512 с. (Серия «Библиотека всемирной психологии»).

3. Мухина В. С. Детская психология: Учеб. для студентов пед. ин-тов/ Под ред. Л.А. Венгера. - [2-е изд., перераб. и доп.] - М. : Просвещение, 1985. - 272 с.

4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі». Частина 2. / Аксьонова О.П., Аніщук А.М., Артёмова Л.В.; наук. кер. О.Л.Кононко. - Київ : «МЦФЕР-Україна» 2014. – 452 с.

5. Павелків Р.В. Сюжетно-рольова гра як провідна діяльність дошкільника [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/76298-syujetno-rolova-gra-yak-provdna-dyalnst-doshklnika.html>.

6. Бібліотека уманського державного університету імені Павла Тичини [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/24/visnuk_16.pdf.

7. Гра як важливий засіб всебічного розвитку дошкільника. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2014/Pedagogica/3_180843.doc.htm.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>